

BIOLOGIJA

2013 m. valstybinio brandos egzamino
pavyzdinė užduotis

2013 m.

Trukmė – 3 val. (180 min.)

NURODYMAI

1. Gavę užduoties sąsiuvinį bei atsakymų lapą pasitikrinkite, ar juose nėra tuščių lapų ar kitokio aiškiai matomo spausdinimo broko. Pastebėję praneškite egzamino vykdytojui.
2. Atlikdami užduotį galite naudotis tamsiai mėlyna spalva rašančiu rašikliu ir skaičiuokliu be tekstinės atminties. Grafikai ir schemos taip pat turi būti braižomi tamsiai mėlyna spalva rašančiu rašikliu.
3. Atsakymus į užduoties klausimus pirmiausia galite rašyti užduoties sąsiuvinyje, kuriame yra palikta vietos juodraščiui. Jei neabejojate dėl atsakymo, iš karto rašykite atsakymų lape. **Vertintojams bus pateikiamas tik atsakymų lapas!**
4. Saugokite atsakymų lapą (neįplėškite ir nesulamdykite), nesinaudokite trintuku ir koregavimo priemonėmis. Sugadintuose lapuose įrašyti atsakymai nebus vertinami.
5. Stenkitės atsakyti į kuo daugiau klausimų, neatsižvelgdami į tai, pagal kokio kurso (bendrojo ar išplėstinio) programą dalyko mokėtės mokykloje.
6. Pasirinktus atsakymus į **I dalies** klausimus reikia pažymėti kryželiu atsakymų lape (žymėti tik vieną atsakymo variantą). Jei bus pažymėta daugiau kaip vienas atsakymo variantas arba pažymėtas neaiškiai, tas klausimas bus vertinamas 0 taškų. Suklydus atsakymas gali būti taisomas atsakymų lape nurodytoje vietoje.
7. **II dalies** klausimų atsakymus įrašykite tam skirtoje atsakymų lapo vietoje.
8. Atsakymų lape skirtoje vietoje įrašykite **III ir IV dalies** klausimų išsamius atsakymus, paaiškinimus. Už ribų parašyti atsakymai nebus vertinami.
9. Neatsakę į kurį nors klausimą, nenusiminkite ir stenkitės atsakyti į kitus.

Linkime sėkmės!

ŽODYNĖLIS¹

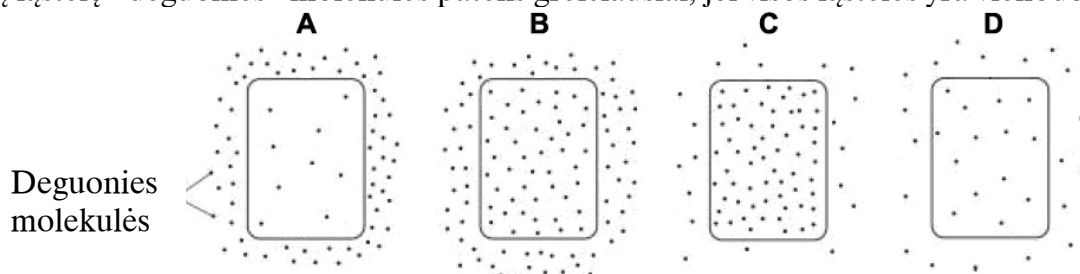
- A akys – oczy – глаза
antikūnai – antyciała – антитела
apšvitinus – napromieniając – облучив
atranka – dobór – отбор
audinys – atkanka – ткань
augalas – rošlina – растение
- B burna – jama ustna – рот
- D daugialąščiai – wielokomórkowe –
многоклеточные
deguonis – tlen – кислород
dirbtinė atranka – sztuczny dobór –
искусственный отбор
DNR molekulė – cząsteczka DNA –
молекула ДНК
- E elniai – jelenie – олени
eukariotinė ląstelių sandara – eukariotyczna
budowa komórek – строение
эукариотических клеток
- G galva – głowa – голова
gamintojų – producenci – производители
genetinis kodas – kod genetyczny –
генетический код
gyvūnai – zwierzęta – животные
- I išsiskyrimas – wydzielenie – выделение
- ! įtaka – wpływ – влияние
- K karalystės – królestwa – царства
kaukolės – czaszki – черепа
kiaušialąstė – komórka jajowa, jajo – яйцеклетка
kitimas – zmiana – изменение
koja – noga – нога
krakmolas – krochmal, skobia – крахмал
kraujas – krew – кровь
kryptingoji – kierunkowy / skierowany –
движущий
krūtinės ląsta – klatka piersiowa – грудная клетка
kvėpavimas – oddech – дыхание
kvėpavimo takai – drogi oddechowe –
дыхательные пути
- L ląstelė – komórka – клетка
liga – choroba – болезнь
lytinės – płciowe – половой
- M mažasis kraujo apytakos ratas – mały obieg krwi –
малый круг кровообращения
mėginys – próbka – проба
mėgintuvėlis – probówka – пробирка
mėlyna – siny – синий
mintantys – odżywiający – питающиеся
mityba – odżywianie się – питание
mitybos lygmuo – poziom pokarmowy – уровень
питания
- N naudingas – pożyteczny – полезный
nulemiantis – determinujący –
предопределяющий
- O organiniai junginiai – związki organiczne –
органические соединения
- P plaučiai – płuca – лёгкие
prisotintas – nasycony – насыщенный
- R rankos – ręce – руки
raudona – czerwony – красный
raumenys – mięśnie – мышцы
riebalai – tłuszcz – жиры
ryšiai – związki, więzi – связи
rūgštieji krituliai – opady kwaśne – кислотные
осадки
- S sandara – budowa – строение
saulės šviesos vitaminai – witaminy światła
słonecznego – витамины
солнечного света
sąlyginis refleksas – warunkowy odruch –
условный рефлекс
seilės – ślina – слюна
skirtumas – różnica – разница
smegenys – mózg – мозг
spalva – kolor – цвет
stiebas – łodyga – стебель
sudėtis – skład – состав
sutrikimai – naruszenia / zaburzenia – нарушения
/ расстройства
sveikata – zdrowie – здоровье
- Š širdis – serce – сердце
šlapalas – mocz – мочевина
šlapimas – mocz – моча
- T teršalai – zanieczyszczenia – загрязнители
tikimybė – prawdopodobieństwo – вероятность
tirpalai – roztwory – растворы
triušis – królik – кролик
trūkumas – wada – недостаток
- V vaisius – owoc – плод
vena – żyła – вена
vienaląščiai – jednokomórkowe – одноклеточные
vikšrai – gąsienice – гусеницы
violetinė – fioletowy – фиолетовый
virškinimas – trawienie – пищеварение
vyriškos – męskiej – мужской
- Ž žalia – zielony – зелёный
žalingas – szkodliwy – вредный
žiotelės – szparki – устьяца
žmogus – człowiek – человек
Žvirblis – wróbel – воробей

¹ Egzamino užduoties sąsiuvinyje pateikti kai kurių dalykinių terminų žodžių ar jų junginių (pažymėtų *) vertimai į rusų ir lenkų kalbas.

I dalis

Kiekvienas teisingai atsakytas I dalies klausimas vertinamas 1 tašku. Į kiekvieną klausimą yra tik po vieną teisingą atsakymą.

01. Į kurią ląstelę* deguonies* molekulės pateks greičiausiai, jei visos ląstelės yra vienodos?

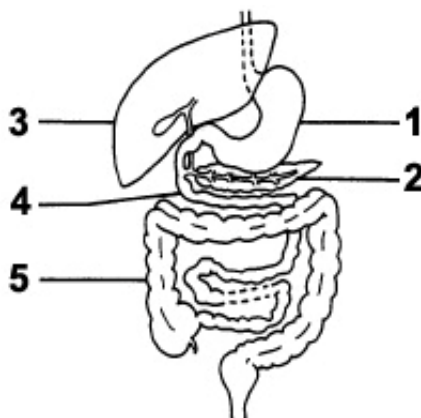
02. Lentelėje nurodyta su kokiais cheminiais reagentais jungiasi organiniai junginiai* ir kokia spalva* jie nusidažo.

Cheminiai reagentai	Organiniai junginiai	Stebima spalva
K	Baltymai	Violetinė*
L	Krakmolas*	Mėlyna*
M	Lipidai	Raudona*
N	Nukleorūgštys	Žalia*

Mokslininkai, atlikdami tyrimus, į mėgintuvėlį* su ribosomomis įdėjo visus keturis reagentus. Kokias spalvas jie pamatė?

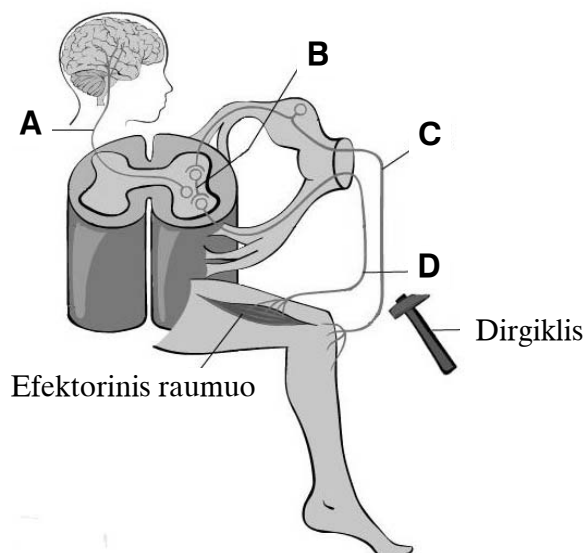
- A Mėlyną ir raudoną.
 - B Raudoną ir žalią.
 - C Violetinę ir mėlyną.
 - D Žalią ir violetinę.
03. Mažajame kraujo apytakos rate*:
- A arterijomis teka deguonies prisotintas* kraujas*;
 - B arterijomis teka arterinis kraujas;
 - C venomis* teka anglies dioksido prisotintas kraujas;
 - D venomis teka arterinis kraujas.

Atsakydami į 04 ir 05 klausimus naudokitės paveikslu, kuriame pavaizduota žmogaus* virškinimo* sistema.

- 04.** Kurios virškinimo sistemos dalys išskiria medžiagas, dalyvaujančias baltymų virškinime?
- A** 1, 2 ir 3.
 - B** 1, 2 ir 4.
 - C** 3, 4 ir 5.
 - D** 2, 4 ir 5.
- 05.** Kurios virškinimo sistemos dalys yra svarbios reguliuojant gliukozės koncentraciją kraujyje?
- A** 1 ir 2.
 - B** 2 ir 3.
 - C** 3 ir 4.
 - D** 4 ir 5.
- 06.** Įkvėpimo metu oras patenka į žmogaus plaučius*, nes:
- A** diafragma nusileidžia;
 - B** diafragma pakyla;
 - C** padidėja oro slėgis plaučiuose;
 - D** sumažėja krūtinės ąstos* tūris.
- 07.** Tikimybės* užsikrėsti ŽIV nėra:
- A** darant tatuiruotes;
 - B** įkandus uodui;
 - C** perpilant kraują;
 - D** transplantuojant organus.
- 08.** Skiepijant suleidžiama vakcina, kurioje yra:
- A** antibiotikų;
 - B** antikūnų*;
 - C** baltųjų kraujo kūnelių;
 - D** susilpnintų ligos* sukėlėjų.
- 09.** Kuo cheminis elementas geležis (Fe) yra svarbus žmogaus organizmui?
- A** Tai svarbiausia kaulų ir dantų sudedamoji dalis.
 - B** Padeda palaikyti ąstelės osmosinį slėgį.
 - C** Reikalingas deguoniui pernešti eritrocituose.
 - D** Svarbus nerviniam impulsui perduoti.
- 10.** Iš motinos į vaisiaus* organizmą nepatenka:
- A** alkoholis;
 - B** antikūnai;
 - C** deguonis;
 - D** kraujas.

11. Paveiksle pavaizduotas žmogaus refleksio lankas. Veikiant dirgikliui žmogus pajunta ir suvokia, kas atsitiko, bet atsako į dirgiklį nėra. Kuria raide pažymėta refleksio lanko dalis yra blokuota?

12. Kuris iš išvardytų žmogaus refleksų yra sąlyginis*?

- A Kosėjimas maisto trupiniams patekus į kvėpavimo* takus*.
- B Rankos* atitraukimas palietus įkaitusį puodą.
- C Seilių* išsiskyrimas* kalbant apie maisto gaminimą.
- D Seilių išsiskyrimas patekus maistui į burną*.

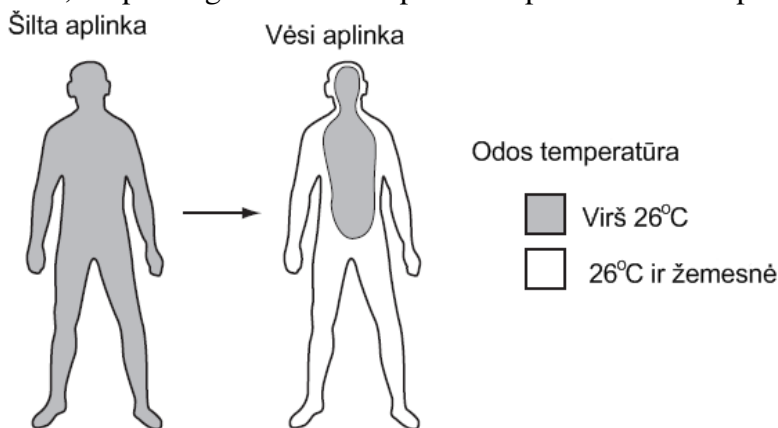
13. Esant karštam orui, sveiko žmogaus organizmas:

- A gamina daugiau ir didesnės koncentracijos šlapimo*;
- B gamina daugiau ir mažesnės koncentracijos šlapimo;
- C gamina mažiau ir didesnės koncentracijos šlapimo;
- D gamina mažiau ir mažesnės koncentracijos šlapimo.

14. Kaip reaguoja žmogaus organizmas, kai kraujyje gliukozės koncentracija sumažėja?

- A Kasa gamina daugiau virškinimo fermentų.
- B Kasa išskiria daugiau gliukagono.
- C Kasa išskiria daugiau insulino.
- D Paspartėja gliukozės įsiurbimas iš virškinamojo trakto.

15. Paveiksle pavaizduota, kaip žmogaus odos temperatūra priklauso nuo aplinkos temperatūros.

Kodėl pasikeičia žmogaus odos temperatūra, kai iš šiltos aplinkos jis patenka į vėsesnę aplinką?

- A Daugiau kraujo prateka odos paviršiniame sluoksnyje.
- B Daugiau kraujo prateka per širdį* ir plaučius.
- C Mažiau kraujo prateka odos paviršiniame sluoksnyje.
- D Mažiau kraujo prateka per širdį ir plaučius.

16. Kai kurių tamsoje gyvenančių gyvūnų* akys* per tūkstančius kartų atrofavosi (nunyko). Kokia tai atranka*?

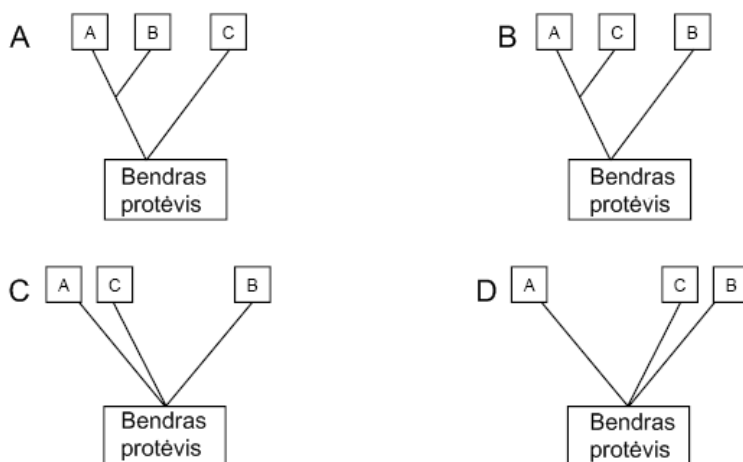
- A Dirbtinė.
- B Išskiriančioji.
- C Kryptingoji*.
- D Stabilizuojančioji.

17. Citochromas c yra daugeliui organizmų būdingas baltymas. Skirtingų rūšių organizmų amino rūgščių seka šiame baltyme skiriasi.

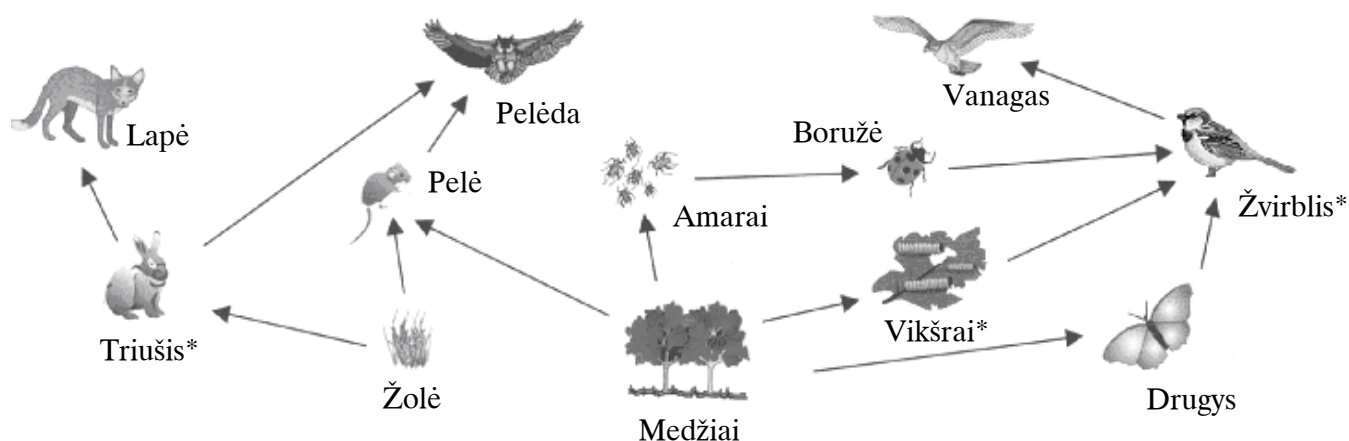
Lentelėje pateikti duomenys apie trijų chordinių gyvūnų rūšių, pažymėtų raidėmis A, B ir C, citochromo c amino rūgščių sekos skirtumus*.

	Rūšis B	Rūšis C
Rūšis A	11	3
Rūšis B		10

Kuris filogenetinis medis geriausiai atspindi evoliucinius ryšius* tarp A, B ir C rūšių?

Atsakydami į 18 ir 19 klausimus, remkitės paveiksle pavaizduotu mitybos* tinklu.

18. Kuris organizmas priklauso penktajam mitybos lygmeniui*?
- A Lapė.
 - B Pelėda.
 - C Vanagas.
 - D Žvirblis.
19. Kurie gyvūnai šiame mitybos tinkle turi didžiausią įvairių maisto šaltinių pasirinkimą?
- A Amarai ir vikšrai.
 - B Drugys ir boružė.
 - C Pelėda ir vanagas.
 - D Pelė ir žvirblis.
20. Kokia žmogaus veikla **tiesiogiai** turi įtakos* šiltnamio reiškiniui?
- A Dirvų nusausinimas.
 - B Miškų šiukšlinimas..
 - C Vandens teršimas.
 - D Žolės deginimas

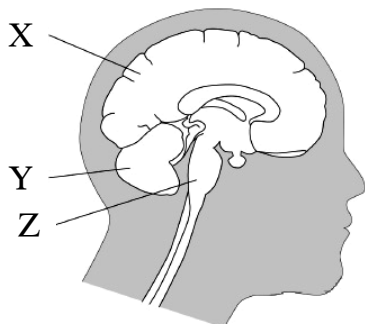
II dalis

Kiekvienas teisingai atsakytas II dalies klausimas vertinamas 1 tašku.

1. Kur žmogaus organizme bręsta vyriškos* lytinės* ląstelės?

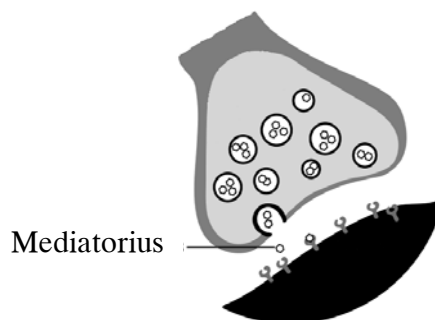
Juodraštis

2. Kokia raide pažymėtoje galvos* smegenų* dalyje yra kvėpavimo, virškinimo ir širdies veiklos reguliavimo centrai?

Juodraštis

3. Paveiksle pavaizduotas nervinio impulso perdavimas sinapsėje.

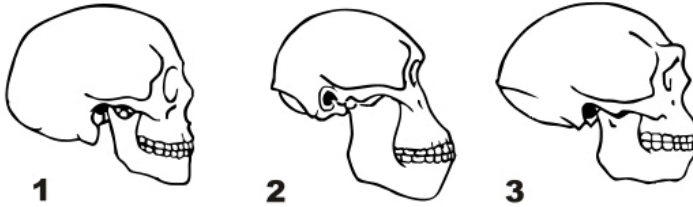
Kokiu aktyvios pernašos būdu mediatoriai patenka į sinapsinį plyšį?

Juodraštis

4. Koks hormonas, patyrus stresą, greitina širdies darbą?

Juodraštis

5. Paveiksle pavaizduoti paleontologiniai pavyzdžiai – hominidų kaukolės*.

Užrašykite paleontologinių pavyzdžių seką, pradėdami nuo seniausio hominido.

Juodraštis

6. Kuri augalų karalystės* taksonominė grupė šiame pavyzdyje praleista:

rūšis, gentis, ..., eilė, klasė, skyrius, karalystė?

Juodraštis

7. Šiai karalystei priklauso eukariotinę ląstelių sandarą* turintys vienaląsčiai* ar daugialąsčiai*, nejudrūs, heterotrofiškai mintantys* organizmai. Apie kokios karalystės organizmus kalbama?

Juodraštis

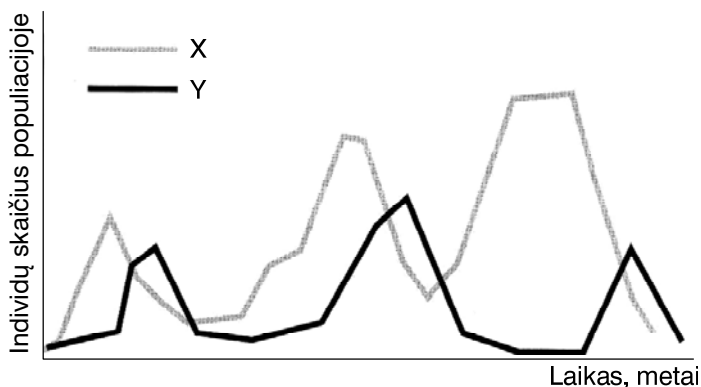
8. Kokiai ekosistemos funkciniai karalijai priklauso bakterijos, grybai ir sliškai?

Juodraštis

9. Kaip vadinama vienos rūšies individų grupė gyvenanti tam tikroje teritorijoje?

Juodraštis

10. Grafike pavaizduotas elnių* ir vilkų populiacijų gausumo kitimas* per keliolika metų.

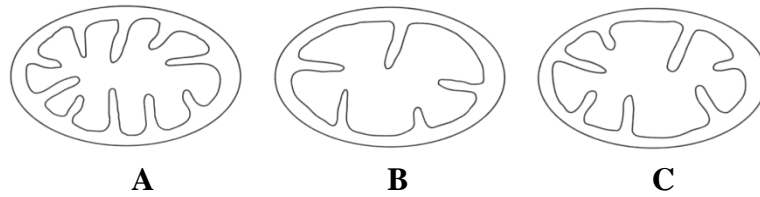

Kokia kreivė (X ar Y) grafike pavaizduota elnių populiacija?

Juodraštis

III dalis

1 klausimas. Paveiksle schemiškai pavaizduotos trys mitochondrijos.

1. Nurodykite **vieną** mitochondrijos funkciją.

Juodraštis

(1 taškas)

2.1. Nurodykite **du** ląstelėse vykstančius procesus, kuriems reikalinga energija.

Juodraštis

1.
2.

(1 taškas)

2.2. Nurodykite, kam viename iš šių procesų naudojama energija.

Juodraštis

(1 taškas)

3.1. Kuria raide paveiksle pažymėta mitochondrija aptinkama ištreniruotų raumenų* ląstelėse?

Juodraštis

(1 taškas)

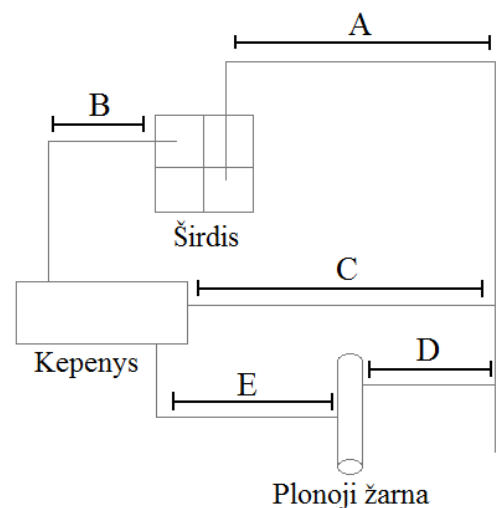
3.2. Paaiškinkite, kodėl žmogaus raumens audinio* ląstelė turi labai daug mitochondrijų.

Juodraštis

-
.....

(2 taškai)

2 klausimas. Paveiksle schemiškai pavaizduota žmogaus kraujo apytakos rato dalis, kurioje raidėmis pažymėtos kraujagyslės.

1.1. Kokio kraujo apytakos rato dalis pavaizduota paveiksle?

Juodraštis

(1 taškas)

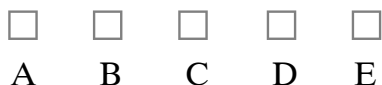
1.2. Nurodykite **vieną** šio kraujo apytakos rato funkciją.

Juodraštis

(1 taškas)

2.1. Pateiktuose langeliuose rodyklėmis (← →) nurodykite kraujo tekėjimo kryptį. Atkarpos raidė schemoje atitinka langelio raidę.

Juodraštis

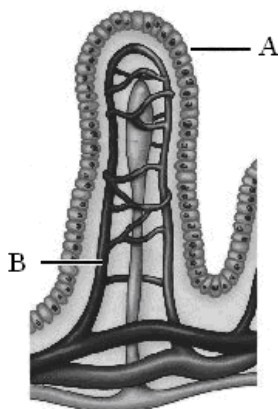
(2 taškai)

2.2. Naudodamiesi schema nurodykite, kokiomis raidėmis pažymėtose kraujagyslėse teka veninis kraujas.

Juodraštis

(2 taškai)

3 klausimas. Paveiksle pavaizduotas žmogaus plonosios žarnos gaurelis.

1. Koks procesas vyksta gaurelyje?

Juodraštis

(1 taškas)

2. Susiekite paveiksle raidėmis A ir B pažymėtas struktūras su plonosios žarnos funkcija.

Juodraštis

.....

(2 taškai)

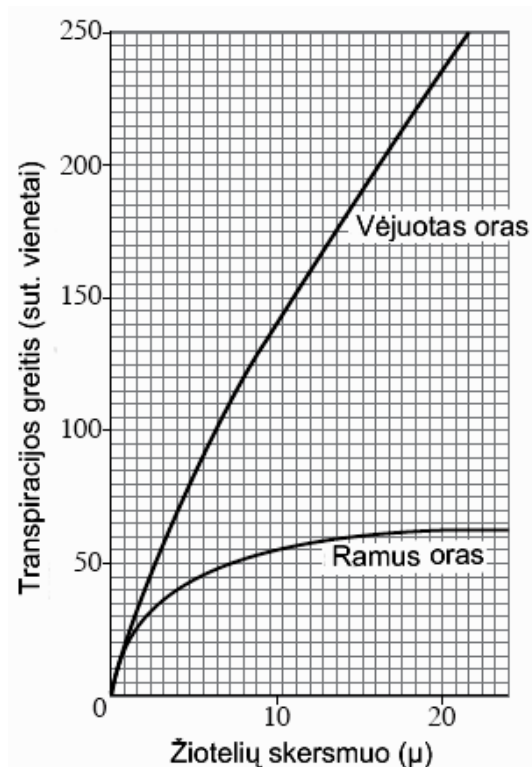
3. Paaškindite, kaip virškinimas plonojoje žarnoje susijęs su kasos veikla.

Juodraštis

.....

(2 taškai)

4 klausimas. Grafikas vaizduoja augalo* transpiracijos greitį vėjuotame ir ramiam ore.

1. Aprašykite, kaip transpiracijos greitis ramiam ore priklauso nuo žiotelių* skersmens.

Juodraštis

.....

(1 taškas)

2. Palyginkite transpiracijos greitį ramiam ir vėjuotame ore.

Juodraštis

.....

(2 taškai)

3. Paaškindite, kodėl skiriasi transpiracijos greitis ramiam ir vėjuotame ore.

Juodraštis

.....

(2 taškai)

4. Prognozuokite, kokią įtaką vandens pernašai augalo stiebu* galėtų turėti ramus ar vėjuotas oras.

Juodraštis

.....

(2 taškai)

5 klausimas. Paveiksle pavaizduota rachitu sergančio vaiko, kuriam nustatytas vitamino x trūkumas*, kojų* rentgeno nuotrauka.

1. Kokio vitamino trūksta šiam vaikui?

Juodraštis

(1 taškas)

2. Nurodykite **du** maisto produktus, kuriuos reikėtų valgyti, kad vitamino x trūkumas sumažėtų.

Juodraštis

(1 taškas)

3. Kodėl vitaminas x kartais vadinamas „saulės šviesos“ vitaminu*?

Juodraštis

(1 taškas)

4. Ši liga gali pasireikšti ir tada, kai trūksta kalcio. Kokie **dar** sutrikimai* pastebimi organizme, jei trūksta kalcio?

Juodraštis

(2 taškai)

5. Su maisto produktais per parą žmogus turi gauti tam tikrus kiekius įvairių medžiagų. Nuo mitybos priklauso žmogaus sveikata*. Nurodykite, kuo naudingi* ir kuo žalingi* žmogaus sveikatai riebalai*.

Juodraštis

Naudingi

Žalingi

(2 taškai)

6 klausimas. Paveiksle schemiškai pavaizduota viena DNR molekulės* polinukleotidinė grandinė.

1. Užrašykite šios DNR molekulės replikacijos rezultata.

Juodraštis

(1 taškas)

2. Kas yra genetinis kodas* ir kodėl jis universalus?

Juodraštis

(2 taškai)

3. Apšvitinus* DNR molekulę rentgeno spinduliais, įvyko mutacija. Kokia įvykusios mutacijos pasekmė, jei ši DNR molekulė yra kiaušialąstės*, dalyvaujančios apvaisinime, chromosomoje?

Juodraštis

(1 taškas)

7 klausimas. Tėvai, kurių kraujo grupė A, augina hemofilija sergantį sūnų, kurio kraujo grupė 0. Nė vienas iš tėvų hemofilija neserga.

1. Užrašykite tėvų ir vaiko genotipus pagal geną, nulemiantį* hemofiliją.

Juodraštis

P F₁

(2 taškai)

2. Kokie tėvų genotipai pagal kraujo grupes?

Juodraštis

Mamos Tėvo

(1 taškas)

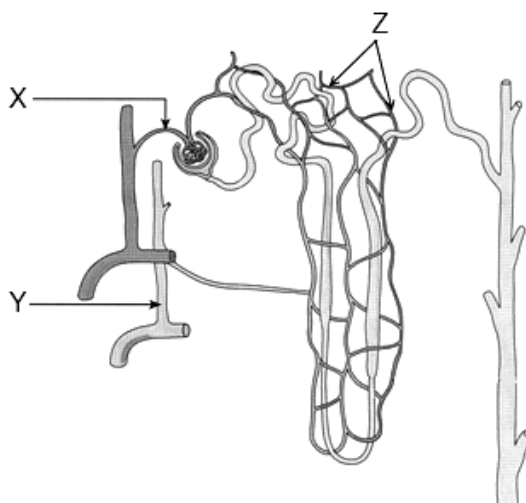
3. Žinodami, kad genas, lemiantis kraujo grupę, ir genas lemiantis hemofiliją, yra nehomologinėse chromosomose, užrašykite galimus tėvų gametų variantus.

Juodraštis

Mamos Tėvo

(2 taškai)

8 klausimas. Paveiksle schemiškai pavaizduotas nefronas.

1. Nurodykite, kas paveiksle pažymėta raidėmis X ir Y.

Juodraštis

X Y

(1 taškas)

2. Apibūdinkite paveiksle raide Z pažymėtos struktūros funkciją šlapimo susidaryme.

Juodraštis

.....

(2 taškai)

Raidėmis X ir Y pažymėtose vietose buvo paimti skysčio mėginiai* ir ištirta jų cheminė sudėtis*. Lentelėje pateikti duomenys apie sveiko žmogaus mėginiuose esančią gliukozės ir šlapalo* koncentraciją.

Medžiaga	Koncentracija mg / 100 cm ³ skysčio	
	X	Y
Gliukozė	90	80
Šlapalas	30	16

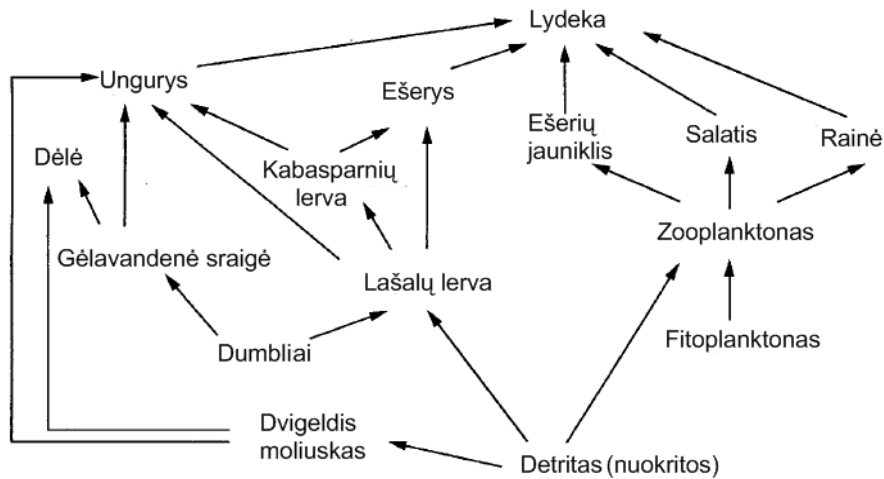
3. Paaškindite, kodėl abiejuose mėginiuose gliukozės ir šlapalo koncentracija skiriasi.

Juodraštis

.....

(2 taškai)

9 klausimas. Paveiksle pavaizduotas ežero mitybos tinklas.

1. Kurie **du** ežero mitybos tinklo organizmai yra tik antriniai vartotojai?

Juodraštis

..... ir

(1 taškas)

2. Remdamiesi pavyzdžiu iš paveikslo apibūdinkite, ką vadiname mitybos lygmeniu.

Juodraštis

.....

(2 taškai)

3. Remdamiesi paveikslu paaiškinkite, kokį vaidmenį ežero ekosistemoje atlieka dvigeldžiai moliuskai.

Juodraštis

.....

(2 taškai)

4.1. Nurodykite, kas yra šios ekosistemos pirminis energijos šaltinis.

Juodraštis

.....

(1 taškas)

4.2. Remdamiesi paveikslu paaiškinkite, kodėl tik nedidelė gamintojų* sukauptos energijos dalis atiteks lydekoms.

Juodraštis

.....

(3 taškai)

5. Paaiškinkite, kaip žmogus galėtų išsaugoti vandens ekosistemų rūšinę įvairovę.

Juodraštis

.....

(2 taškai)

IV dalis

10 klausimas. Lentelėje pateikti Lietuvos statistikos departamento duomenys apie išmestų į atmosferą teršalų* kiekį (*tonomis per metus*) trijose Lietuvos apskrityse.

Teršalai / Lietuvos apskritys	2008 metai	2009 metai	2010 metai
<i>Sieros dioksidas</i>			
Alytaus	54	26	23
Kauno	2231	2208	2077
Telšių	12338	10961	10313
<i>Azoto oksidai</i>			
Alytaus	185	191	199
Kauno	1994	1851	1787
Telšių	3063	2661	2586

1. Išanalizuokite lentelėje pateiktus duomenis ir padarykite **dvi** apibendrintas išvadas apie išmestų į atmosferą teršalų kiekį ir pokyčius per trejus metus.

Juodraštis

Išvada apie teršalų kiekį atmosferoje:

Išvada apie teršalų pokyčius atmosferoje:

(2 taškai)

- 2.1. Nurodykite rūgščiųjų kritulių* pH ir aprašykite, kaip jie susidaro.

Juodraštis

.....

(2 taškai)

- 2.2. Remdamiesi lentelėje pateiktais duomenimis nustatykite, kuri iš lentelėje išvardytų apskričių daugiausiai prisideda prie rūgščiųjų kritulių susidarymo.

Juodraštis

.....

(1 taškas)

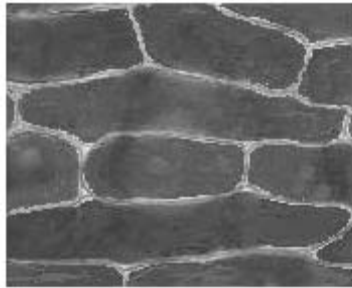
3. Pasiūlykite **du** būdus oro taršai sumažinti.

Juodraštis

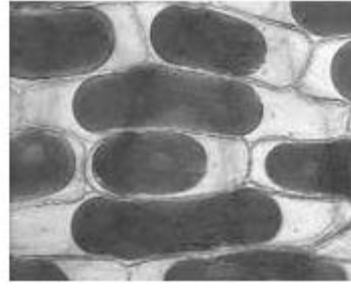
.....

(1 taškas)

11 klausimas. Mokiniai atliko raudono svogūno ląstelių plazmolizės tyrimą, kurio metu augalo audinį patalpino į koncentruotą gliukozės tirpalą*. Paveiksle pavaizduotos tyrimo metu šviesiniu mikroskopu matytos svogūnų ląstelės.

Ląstelės tyrimo pradžioje

Ląstelės tyrimo pabaigoje

1. Nurodykite dvi ląstelės struktūras, matomas paveiksle tyrimo pradžioje.

Juodraštis

(1 taškas)

2. Nurodykite dvi savybes, kuriomis turi pasižymėti tyrimui paruoštas audinio gabalėlis.

Juodraštis

(1 taškas)

3. Kokia buvo šio tyrimo hipotezė?

Juodraštis

(1 taškas)

4. Koks tirpalas tyrimo metu sukėlė svogūno ląstelės plazmolizę?

Juodraštis

(1 taškas)

5. Nuo ko priklauso osmoso greitis?

Juodraštis

(1 taškas)

6. Naudodamiesi paveikslu aprašykite, kaip pasikeitė ląstelės po plazmolizės.

Juodraštis

(2 taškai)

7. Į kokį tirpalą mokiniai turėtų pamerkti ląsteles, kad jos vėl grįžtų į būvį, koks buvo tyrimo pradžioje?

Juodraštis

(1 taškas)

